

Internal Security Fund — Police

ISPF-2017-AG-RAD

Call for Projects on Preventing and Countering Violent Radicalisation

Grant Agreement No. 823683

Manualul Trainerului

Curs Train the Trainer pentru prevenirea radicalizării tinerilor

Conținutul acestui livrabil este responsabilitatea autorilor și nu reflecta perspectiva Comisiei Europene .

www.armorproject.eu

This project was funded by the European Union's Internal Security Fund — Police, under Grant Agreement No. 823683.

Project co-funded by the European Commission within the Internal Security Fund — Police		
Dissemination Level:		
PU	Public	
CO	Confidential, only for members of the consortium (including the Commission Services)	

Contents

Contents	3
Rezumat	4
1. Introducere	5
2. Configurație ateliere	7
3. Radicalisation	9
4. Coaching și Parenting	12
2 Critical Thinking	Fehler! Textmarke nicht definiert.
3 Anger Management	17
4 Narratives & Identity	19
5 Dezbateri și simulare	22
6 Soluționarea Conflictelor	24
7 Răspuns Proporțional al Autorităților Statale	26
8 Evaluare	27
9 E-learning și materiale de lucru	28
12 Surse	29
Anexa 1 Structura sesiunilor Train the Trainer	32
Anexa 2 Program estimativ Ziua 1	34
Anexa 3 Program estimativ Ziua 2	36
Anexa 4 Program estimativ Ziua 3	38

Rezumat

Proiectul ARMOUR își propune să susțină activitatea practicienilor din prima linie, a părinților și a decidenților de politici publice pentru a ajuta la prevenirea radicalizării tinerilor.

Pentru a putea face acest lucru, au fost elaborate 7 ateliere care s-au concentrat fiecare pe o tematică evaluate ca un posibil factor de cauzalitate în procesul radicalizării. Primul grup de tematici abordează competențele individuale, precum coaching & parenting, gândire critică, și managementul furiei. Al doilea grup se concentrează pe aptitudini relaționale, utilizând teme: narațiuni & identitate, gestionarea conflictelor și dezbateri. Ultimele două subiecte sunt reprezentate de răspunsul statului. Toate cele 7 ateliere au făcut obiectul testării cu practicieni din prima linie în cadrul unor laboratoare experimentale derulate în 5 state membre (Olanda, România, Italia, Malta, Spania).

Acest program de formare Train the Trainer cu durata de trei zile (TTT) este destinat practicienilor din prima linie și are ca obiectiv familiarizarea acestora cu metodele pe care ulterior să le poată folosi pentru a preda ei înșiși acest curs. În același timp, oferă participanților șansa de a se familiariza cu cele 7 ateliere pentru a le putea replica ei înșiși. Programul Train the Trainer (TTT) poate, de asemenea, servi ca oportunitate de familiarizare cu subiectul radicalizării și factorii cauzali ai acesteia, precum și cu abordarea unor exemple de posibile exerciții care pot fi folosite în creșterea rezilienței la radicalizare.

În completarea programului TTT și a atelierelor, este oferită și o versiune e-learning în cadrul www.traininghermes.eu. Aceasta versiune furnizează o prezentare a conceptului de radicalizare, perspectiva acțională a practicienilor din prima linie și un set de bune practici.

Ateliere vor fi descrise în termeni de metodologie, durată, obiective, materiale necesare și competențe dobândite. Fiecare atelier oferă explicații detaliate ale conceptelor folosite și o serie amplă de exerciții. Unele dintre aceste exerciții sunt menite să instruiască asupra modului de înțelegere a subiectelor dezbătute, altele să ofere o odă de identificare și cartografiere a problemelor, și unele sunt menite să ofere soluții de gestionare a problemelor.

Trebuie semnalat faptul că este necesar ca aceste exerciții să fie folosite în mod combinat și repetat pentru a se putea obține rezultatul dorit. Exemplele de exerciții folosite vor da o bună imagine a modului în care practicienii pot ajuta tinerii să atingă obiectivele urmărite de fiecare atelier în parte. Documentele aferente atelierelor pot fi găsite la www.firstlinepractitioners.com

www.armorproject.eu

This project was funded by the European Union's Internal Security Fund — Police, under Grant Agreement No. 823683.

1. Introducere

Programul de formare cu durata de 3 zile¹ este dedicat practicienilor din prima linie de prevenire a radicalizării și extremismului, precum profesori, ofițeri de poliție, asistenți sociali, consilieri școlari, terapeuți etc. care interacționează cu tinerii în activitatea lor și care doresc să contribuie la prevenirea radicalizării.

Aceste categorii de practicieni sunt în măsură să identifice situațiile în care societatea se polarizează, ceea ce contribuie la radicalizarea unor indivizi, indiferent dacă parcursul acestora este unul către extremismul de stânga, de dreapta, către terorismul e sursă unică, sau către radicalizarea motivată religios. Unii tineri par să fie mai vulnerabili. Și deși nu există un tipar al radicalizării, un număr de factori sunt adesea menționați în motivarea radicalizării (Ranstorp, 2018).

Există factori de risc, dar și factori protectivi, mulți dintre aceștia având impact la începutul procesului de radicalizare. De aceea, factorii de radicalizare pot fi abordați cel mai bine la începutul acestui proces, iar practicienii din prima linie joacă un rol important (Zannoni, Van der Varst, Bervoets, Wensveen, Van Bolhuis and Van der Torre, 2008).

Partenerii implicați în proiectul ARMOUR au investigat șapte seturi de competențe și aptitudini care induc și consolidează factori protectivi și reziliență la radicalizare. Au creat ateliere de o zi pentru fiecare dintre aceste 7 seturi de competențe și aptitudini pentru a veni în sprijinul practicienilor din prima linie în realizarea unor intervenții eficiente destinate tinerilor cu vârste cuprinse între 10-18 ani.

Scopul final al proiectului ARMOUR este ca aceste ateliere să fie replicate în mod constant în activitatea practicienilor și ca aptitudinile și competențele dobândite să fie integrate continuu în lucrul cu tinerii. Programul de formare (TTT) își propune să prezinte toate metodele necesare realizării acestui obiectiv.

În primul rând, este explicată configurația atelierelor. Apoi, sunt oferite informații de context asupra conceptului de radicalizare. Pe parcursul realizării TTT, fiecare tematică este clarificată, atât în mod distinct, cât și prin implicațiile pe care le are asupra procesului de radicalizare. Prezentarea fiecărei tematici este completată prin două exemple de exerciții selectate din atelierelor aferente.

---

¹ For practical reasons the execution of the programme can be shortened or distributed over more days.

Acest manual va urmări aceeași structură. Mai întâi, este prezentată configurația atelierelor, (capitolul 2), informații generale cu privire la radicalizare (capitolul 3), urmate de secțiuni dedicate fiecărei tematici (capitolele 4-10). Aceste secțiuni oferă informații despre fiecare tematică în parte și rolul pe care aceasta îl joacă în procesul de radicalizare, completate de câteva exerciții din atelierul aferent. Secțiunea finală este dedicată evaluării (capitolul 11).

2. Configurație ateliere

1.1 Competențe

Atelierele au ca scop să ofere practicienilor din prima linie cunoașterea și instrumentele necesare pentru a-i ajuta pe tineri să devină mai rezilienți la radicalizare. Competențele cheie care vor fi consolidate în rândul tinerilor includ competențe sociale, emoționale, creșterea autonomiei, mediere, negociere și rezolvarea de probleme.

<p>Competențe sociale empathia, flexibilitatea intelectuală, grija față de ceilalți, competențe bune de comunicare, simțul umorului</p>	<p>Competențe emoționale & creșterea autonomiei un sentiment pozitiv de independență, eficacitate personală, stimă de sine, control al impulsurilor, planificare și setare de obiective, încredere în viitor</p>
<p>Mediere & negociere rezolvarea de probleme în colectiv, consens, coagularea de colectivități, raționalizare înainte de a răspunde la provocări</p>	<p>Rezolvarea de probleme abilitatea de a aplica gândirea abstractă, capacitatea de a se angaja în gândire reflexivă, aptitudini de gândire critică, abilitatea de a elabora soluții alternative în situații frustrante</p>

1.2 Conținut și structură

Fiecare atelier este centrat în jurul a unul din cele șapte seturi de competențe și aptitudini selectate în proiectul ARMOUR: 1) Coaching și Parenting; 2) Gândire Critică; 3) Managementul Furiei; 4) Narațiuni și identitate; 5) Dezbateri și simulare; 6) Gestionarea conflictelor și 7) Răspuns Proporțional (vezi atașament 1).

După o prezentare introductivă, fiecare atelier oferă informații cu privire la tematică și la procesul de radicalizare. Apoi, este abordată relația dintre radicalizare și tematica atelierului. În fine, sunt oferite o serie de exerciții și explicații aprofundate. Pe tot parcursul atelierului sunt oferite exemple demonstrative de exerciții care arată modul în care tehnicile și aptitudinile pot fi exersate.

Fiecare atelier se încheie cu o evaluare care are ca scop îmbunătățirea modului de derulare și a relevanței. Configurarea sistemelor de monitorizare și evaluare este fundamentală pentru încurajarea reflexiei și învățării cu privire la configurația atelierelor, abordare și strategii, precum și cu privire la sustenabilitatea programului într-un context dat (Ris & Ernstofer, 2017).

Secțiunea de note ale prezentărilor PowerPoint care însoțesc acest manual oferă recomandări, strategii și informații de context pentru fiecare slide de prezentare.

1.3 *Exerciții*

Atelierele propun tehnici care îi ajută pe tineri să răspundă la situații disfuncționale care ar putea genera un proces de radicalizare. Îi echipează pe practicienii implicați în interacțiunea cu tinerii cu soluții care să îi încurajeze pe aceștia să își poată controla comportamentul, făcând alegeri care să le satisfacă nevoile în moduri non-distructive și care rezolvă conflictele în moduri principiale. Exercițiile pot fi folosite ca instrumente pentru atingerea acestui scop.

Exercițiile au obiective diferite, unele sunt menite să ajute la o mai bună înțelegere a tematicii prezentate, unele ajută la identificarea și cartografierea problemelor și unele ajută la rezolvarea acestora. De aceea, pentru a asigura eficiența intervenției, este necesar ca exercițiile să fie utilizate împreună și nu individual.

De asemenea, strategiile practice și aptitudinile învățate în cadrul atelierelor vor aborda atât factorii de risc, cât și factorii protectivi care ajută la creșterea rezilienței la radicalizare.

1.4 *Formatul on-line*

Cu unele adaptări, este posibil ca acest program să fie derulat on-line. În secțiunile dedicate notelor, sunt făcute sugestii pentru adaptarea la mediul on-line. De ex. prin adăugarea unor sesiuni paralele. Trainerii vor trebui să ajusteze trainingul la cerințele specifice ale platformei digitale pe care o folosesc.

Cu toate acestea, dacă un participant alege să vizualizeze prezențurile pe telefon sau tabletă, este posibil ca anumite slide-uri să nu poată fi vizualizate corect.

3. Radicalizarea

În această secțiune a programului este necesar să oferim o explicație a conceptului de radicalizare. Nivelul și amplitudinea acestei explicații depinde atât de capacitatea, cât și de cunoștințele anterioare ale publicului țintă. Astfel, trainerul va alege ce să explice, în funcție de așteptările și nivelul de cunoaștere anterior al auditoriului. Pentru detalii suplimentare, în secțiunea de note a prezentărilor, sunt menționate și referințe la anumite site-uri web ca surse suplimentare (în slide-urile aferente primei și celei de a treia zi). Una dintre aceste surse suplimentare este componenta de e-learning a proiectului ARMOUR (vezi capitol 13). De asemenea, capitolul 2 din D4.2 Bune Practici (ARMOUR, 2021) este recomandat pentru o bună selecție a literaturii de specialitate.

1.5 Radicalizarea – descriere generală

Conceptul de radicalizare este unul destul de dezbătut, existând multe definiții posibile. Marea majoritate a definițiilor enunță faptul că radicalizarea este un proces în timpul căruia un individ ajunge să se convingă de faptul că violența este un mijloc acceptat de promovare a unei anumite ideologii. Mulți cercetători fac referire la faze, etape sau pași ai procesului de radicalizare (vezi figura 3.1 de exemplu). Pentru unii indivizi acest proces poate dura ani, pentru alții poate dura câteva luni sau chiar săptămâni. O posibilă descriere a procesului de radicalizare poate fi următoarea (EU, 2020):

*“un proces gradual și complex în care un individ sau un grup
îmbrățișează o ideologie radicală sau o convingere prin care acceptă, utilizează sau
favorizează utilizarea violenței [ ]
pentru atingerea unui scop politic sau ideologic precis.”*

Procesul este considerat similar indiferent de ideologia urmărită, astfel că parcursul către asumarea unei ideologii de extremă stânga, dreapta, extremism motivat religios sau terorism de sursă unică este unul comparabil. Factorii cauzali diferă de la persoană la persoană, dar pot fi văzuți ca un set de interdependențe complexe de ordin social, economic, politic și psihologic, care conduc la parcursuri individuale de radicalizare.

1.6 Factori care împing către radicalizare, factori care atrag și factori personali

---

Factorii cauzali menționați de diferite teorii pot fi împărțiți în factori negativi, care împing individul spre radicalizare, și factori pozitivi, care generează atracția către o grupare extremistă, și factori personali. Un factor care împinge către radicalizare este unul care îi alienează pe oameni de societatea moderată și îi împinge într-o direcție care să le îndeplinească nevoile, dorințele, precum furia sau compensarea in justiției resimțite de ex. în urma discriminării profesionale sau a unor situații stereotipice (Van den Bos, 2019). Un factor

www.armourproject.eu

This project was funded by the European Union's Internal Security Fund — Police, under Grant Agreement No. 823683.

care atrage va conferi o imagine pozitivă unui anumit grup sau ideologie, precum legăturile frățești existente între membrii unei grupări extremiste sau sentimentul de superioritate oferite de o anumită ideologie. Factorii personali reprezintă acele caracteristici individuale care îi fac pe unii oameni să fie mai vulnerabili decât alții în condiții și circumstanțe similare, precum trăsăturile de personalitate sau datele biografice (Vergani, Iqbal, Ilbahar & Barton, 2018).

MOGHADDAM STAIRCASE

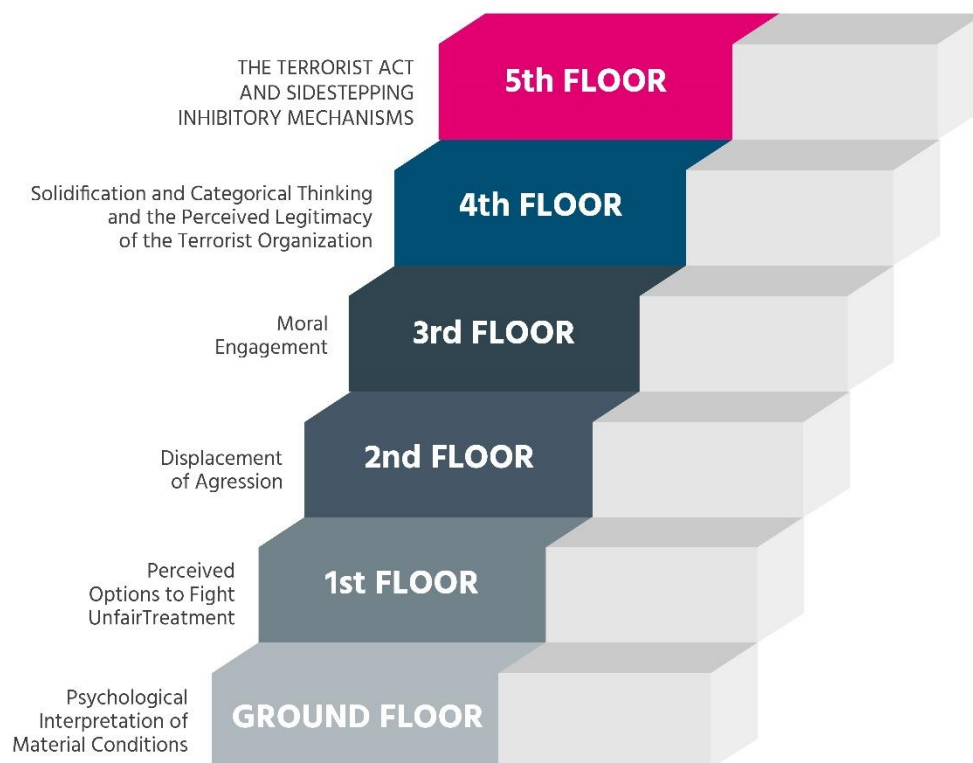

Figure 3.1 Modelul cării lui Moghaddam (2005)

Aceste trei grupuri de factori nu pot fi abordate independent, ele fiind de regulă interconectate. Factorii de context care împing către radicalizare, precum deprivarea socială, pot de asemenea potența trăsături personale precum stima de sine scăzută, care la rândul ei poate crește atractivitatea factorilor favorizanți, de ex. sentimentul de apartenență la un grup puternic (Vergani, Iqbal, Ilbahar & Barton, 2018).

1.7 Vulnerabilitatea la radicalizare

Deși nu există un parcurs unic al radicalizării, cercetătorii și practicienii în domeniu recunosc anumite riscuri sau factori protectivi, care pot fi încadrați în categoriile mai sus amintite, Aceștia pot crește sau diminua riscul de radicalizare, dar nu vor putea prezice faptul că radicalizarea se va produce. Factorii protectivi scad riscul radicalizării, dar, di păcate, nu vor putea întotdeauna preveni radicalizarea unei persoane.

La nivel personal, adolescența în sine poate fi un factor de risc. Este o perioadă în care tinerii sunt susceptibili la influențe diverse (Lopez & Pasic, 2018), în care încearcă să își găsească un loc și o semnificație într-o lume de altfel complexă și polarizată. Această aspirație pentru conexiune și semnificație poate fi îndeplinită de către un grup extremist, ceea ce poate deveni un factor de atragere. Evenimente biografice, precum moartea uui membru al familiei, sau divorțul pot fi factori declanșatori care contribuie la vulnerabilizare și radicalizare. De asemenea, problemele de sănătate mentală, pot uneori deveni un factor de risc suplimentar, și, la fel, nevoia de aventură. Anumite competențe pot acționa ca factori protectivi, precum buna gestionare a furiei, gestionarea conflictelor, gândirea critică, în timp ce absența acestor competențe poate crește gradul de risc.

4. Coaching și Parenting

Primul atelier de lucru care va fi abordat în cadrul programului de formare *Train the Trainers* este cel dedicat strategiilor de *coaching* și *parenting*. Ambele sunt considerate tehnici importante în prevenirea radicalizării, având în vedere faptul că ambele contribuie la formarea identității unei persoane.

1.8 Ce este?

Ținând cont de faptul că în literatura de specialitate există o serie de termeni interrelaționali, care sunt utilizați în mod alternativ, ex. *coaching*, stil parental, mentorat, predare, consiliere, considerăm că este utilă definirea generală a termenilor utilizați în cadrul acestui atelier de lucru.

Astfel, conceptul de *coaching* poate fi definit drept sprijinul acordat unei persoane în procesul acesteia de dezvoltare personală, sub forma unui parteneriat profesional. Conceptul de *parenting* poate fi considerat drept modul în care copiii, în general, percep totalitatea de comportamente și practici utilizate de către părinții lor de-a lungul vieții pentru a le modela procesul de dezvoltare personală (Baumrind, 1991). În mod tradițional, *mentoratul* a fost definit drept relația dintre un mentor (de regulă o persoană mai în vârstă și mai experimentată) și un protejat (mai tânăr și mai puțin experimentat), relație în care mentorul are ca obiectiv sprijinirea protejatelului în dezvoltarea carierei (Kram, 1985).

Cele mai importante elemente comune ale practicilor menționate mai sus (*coaching*, *parenting*, mentorat), identificate în acest context, sunt reprezentate de „sprijin în procesul de dezvoltare personală” și „relație pe termen lung”.

1.9 Relația cu radicalizarea

Luând în considerare faptul că identitățile problematice și conflictuale ocupă un loc fruntaș în seria factorilor declanșatori ai procesului de radicalizare (Stout, 2002), alături de o dorință de apartenență descrisă drept „o cursă pentru semnificație” (Kruglanski, 2014), „o căutare a identității care să genereze sentimentul de apartenență, valoare și scop” (Dalgaard-Nielsen, 2008b), de împlinirea pe plan personal (Silverman, 2017), de lipsa încrederii în sine (Borum, 2017) (Chassman, 2016) (Christmann, 2012) (Dawson, 2017) (Lindekilde, 2016) (Senzai, 2015), de frustrare și insultă (Larry E. Beutler, 2007), de factori cognitiv-sociali precum asumarea riscurilor și contact social redus (Taylor, 2006), victimizarea personală (McCauley and Moskalkenko 2011), înlocuirea agresiunii (Moghaddam, 2005), se poate remarca nevoia de dezvoltare a unor strategii care să faciliteze diferențierea între motivarea pozitivă și auto-motivarea drept factor protectiv și crearea unei zone tampon împotriva radicalizării.

Tehnicile de *coaching* și *parenting* reprezintă două instrumente esențiale care joacă un rol important în procesul de dezvoltare a identității și mecanismelor de motivare ale adolescenților. Utilizarea acestor tehnici în abordarea dezvoltării personale a copiilor este o formă de intervenție psihologic-educățională, în cadrul căreia modelul de urmat, mentorul, antrenorul/meditatorul sau părintele devine abilitat în facilitarea diferențierii identitare, auto-motivării pozitive (*reinforcement*) și dezvoltării personale de către student, adolescent, formabil.

Acest tip de intervenție creează premisele pentru îmbunătățirea cadrelor relaționale și determinarea schimbărilor comportamentale pozitive, în timp ce oferă un spațiu sigur pentru exersarea abilităților și tehnicilor. În acest mod tehnicile de *coaching* și *parenting* pot să ofere instrumentele necesare care să consolideze capacitatea de reziliență și mediul protectiv.

1.10 Atelierul de lucru dedicat tehnicilor de coaching și parenting

---

Conceptele de coaching și parenting sunt considerate a fi două tipuri de intervenție psihologic-educățională relativ noi, al căror principal obiectiv este acela de a oferi mentorilor (și părinților) o înțelegere mult mai bună și un set de instrumente emoționale și psihologice, ce pot fi aplicate atât la nivel individual, cât și la nivelul adolescenților, pentru a-i ajuta în procesarea emoțiilor, diferențierea sinelui, auto-motivarea pozitivă, gestionarea situațiilor stresante/dificile, incluziunea sprijinului social etc.. Scopul acestui atelier de lucru este acela de a evidenția și testa strategii de coaching și parenting care să le permită mentorilor și părinților să înțeleagă mai bine factorii declanșatori, comportamentele, deciziile și reacțiile copiilor lor, acțiuni necesare pentru a se asigura că aceștia nu devin parte activă în cadrul procesului de radicalizare/polarizare.

1.11 Exerciții

Exercițiile propuse în cadrul atelierului de lucru *Coaching și Parenting* se concentrează asupra sprijinirii participanților în înțelegerea și ulterior contribuirea la facilitarea conștientizării și asumării/internalizării de către adolescenți a mecanismelor și strategiilor de control al emoțiilor. De asemenea, exercițiile pun la dispoziția participanților strategii eficiente pentru a analiza posibilități factori care pot afecta bunăstarea, contribuind la îmbunătățirea socializării și integrării. Toate acestea sunt considerate a fi instrumente eficiente în educarea tinerilor pentru a evita să devină victime ale radicalizării și polarizării sociale.

Configurarea actuală a programului de formare TTT cuprinde două exerciții pe această temă. Un exercițiu de tip *icebreaker* pentru a înțelege semnificațiile conceptelor de *coaching* și *parenting* și exercițiul intitulat „Cobstruiește-ți propriul model”, care le permite părinților și consilierilor (practicienilor) să identifice influențele pozitive pe care ei le-au experimentat de-a lungul vieții lor și să le transforme în atitudini care să îi ajute să devină un model pentru

www.armorproject.eu

This project was funded by the European Union's Internal Security Fund — Police, under Grant Agreement No. 823683.

copiii sau elevii/studentii/tinerii cu care lucrează. Instrucțiunile pentru derularea exercițiilor sunt disponibile în secțiunea *Notes* (note) ale slide-urilor dedicate acestui atelier de lucru din cadrul prezentării Power Point realizată de organizatorii programului de formare, precum și în manualele care stau la baza acestor sesiuni de pregătire.

Atelierul de lucru oferă un total de zece exerciții detaliate, precum și sugestii referitoare la alte tipuri de exerciții.

2 Gândirea critică

Cel de-al doilea workshop se referă la gândirea critică. Lipsa abilităților de gândire critică poate fi un factor care să contribuie la radicalizare, deoarece poate conduce către acceptarea oarbă a propagandei și a gândirii stereotipale.

2.1 Ce este gândirea critică?

Gândirea sau raționamentul implică în mod obiectiv conectarea ideilor/convingerilor prezente cu dovezile pentru a ajunge la un rezultat diferit (pentru a crede altceva). Prin comparație, gândirea critică reprezintă un act meta-cognitiv (gândirea despre gândire) și cognitiv (gândirea) deliberat prin care o persoană reflectează asupra calității procesului de gândire în mod simultan cu raționamentul prin care ajunge la o concluzie. Gânditorul are astfel două țeluri la fel de importante: să găsească o soluție și să îmbunătățească modalitatea în care raționează (Moore, 2007, p. 2).

2.2 Relația cu radicalizarea

De ce este importantă gândirea critică atunci când abordăm polarizarea socială cauzată de adoptarea și răspândirea ideologiilor extremiste? Deoarece îi ajută pe tineri să gândească independent, să înțeleagă sensul vieții bazându-se pe eșecurile și observațiile personale și să adopte decizii critice bine informate în același fel. Procedând astfel, tinerii vor căpăta încredere în abilitatea de a învăța din greșeli, în timp ce își construiesc vieți productive și de succes.

Fiind învățați cum să gândim critic, învățăm și cum să urmărim „adevărul” în ciuda propriilor distorsiuni cognitive, să rezistăm provocărilor, să ne evaluăm propriul proces de gândire în mod corect și să abandonăm raționamentele eronate în favoarea unor modalități de gândire mult mai solide.

2.3 Workshop-ul de gândire critică

Acest workshop intenționează să dezvolte cunoștințele și aptitudinile pe acest subiect prin modelul instructiv cognitiv-comportamental și modelul de învățare experiențială (*learning-by-doing*).

Primul obiectiv este acela de a conștientiza participanții referitor la natura gândirii umane care este în mod inerent imperfectă atunci când nu este verificată; astfel, se diminuează puterea tendințelor egocentrice și socio-centrice umane.

Al doilea obiectiv este reprezentat de îmbunătățirea abilităților participanților de a conduce raționamente și conștientizarea situațiilor în care vor cădea pradă erorilor de raționament,

www.armourproject.eu

This project was funded by the European Union's Internal Security Fund — Police, under Grant Agreement No. 823683.

iraționalității umane, prejudecăților, distorsiunilor, regulilor sociale și tabu-urilor acceptate în manieră ne-critică, intereselor legitime proprii.

Ultimul obiectiv este reprezentat de evitarea modalităților de gândire simpliste atunci când sunt abordate probleme complexe și necesitatea de a lua în considerare drepturile și nevoile altora.

Principalul scop este de a oferi participanților un set esențial de abilități și comportamente care pot fi cu ușurință folosite și adaptate atunci când au de-a face cu tinei. Participanții vor fi de asemenea încurajați să își însușească și să aplice aceste tehnici oricând consideră adecvat în cadrul comunităților din care fac parte.

2.4 Exerciții

Workshop-ul de *Gândire critică* este dedicat tehnicilor de gândire critică sub forma jocurilor inovative, a exercițiilor și tehnicilor de aoptat în lucrul cu tinerii și copiii din medii vulnerabile, pentru a le dezvolta capacitatea de gândire critică. Workshop-ul oferă o selecție de 8 exerciții.

Pentru TTT au fost pregătite 2 exerciții de gândire critică. Primul – „Încearcă o propoziție” are drept scop învățarea și înțelegerea impactului diferitelor perspective asupra aceluiași subiect. Cel de-al doilea – „Cele 6 întrebări” este centrat pe înțelegerea rolului întrebărilor în gândirea critică.

În funcție de timpul avut la dispoziție, se pot derula unul sau două exerciții.

3 Managementul furiei

Al treilea atelier se referă la gestionarea furiei. Furia nereținută sau cronică poate cauza multe probleme în viața unui individ, inclusiv favorizarea unui proces de radicalizare (Stout, 2002).

3.1 Ce este?

Conceptul fundamental al acestui atelier este reprezentat de furie și modalitățile de gestionare a acesteia. Furia este considerată un răspuns natural and în mare parte automat la evenimente adverse. Cu toate acestea, atunci când este exprimată nefiltrat și fără control, furia poate afecta relațiile, oportunitățile de angajare și sănătatea individului. Unii oameni vor resimți așadar furia ca fiind 'rea' sau ca pe o emoție negativă, alții vor spune că aceasta devine o problemă doar atunci când nu o putem elibera și când devină o problemă cronică.

Deși furia este o emoție fundamentală, ea se substituie adesea unei alte emoții, precum frica, incertitudinea, sau rușinea. Pentru mușți oameni, este mai satisfăcător să resimtă mânie decât să accepte suferința asociată cu vulnerabilitatea. Adolescenții se pot adesea simți foarte nesiguri sau pierduși, și pot folosi furia ca să disimuleze aceste emoții și vulnerabilitatea asociată.

3.2 Relația cu radicalizarea

Mulți dintre cei radicalizați au comunicat faptul că resimt o furie extremă, iar furia este văzută ca unul dintre cei mai importanți factori care împing către radicalizare (Stout, 2002). Furia este una din emoțiile care îndepărtează de comunitatea moderată și împinge către idei și grupuri extremiste. În acest caz furia poate fi resimțită la adresa unei injustiții percepute la adresa grupului cu care individul se identifică, așa cum se întâmplă în cazul discriminării sistemice. Poate fi de asemenea furia îndreptată împotriva părinților, în cazul în care aceștia sunt percepuți ca abuzivi sau absenți. Uneori, furia poate fi percepută difuz, ca furie împotriva „lumii în ansamblu”, care nu pare să rezerve individului un loc, sau împotriva „femeilor” pentru că individului îi lipsește o relație semnificativă.

3.3 Atelier dedicat gestionării furiei

A învăța să gestionezi furia adecvat este o competență care se educă, nu vine din instinct. Aceasta vine în directă corelație cu modul în care plasăm un prag în complexa dinamică a furiei cu celelalte emoții. Atelierul de gestionare a furiei este format dintr-o serie de exerciții care, dacă sunt folosite în convergență, pot ajuta practicienii din prima linie care lucrează cu tinerii vulnerabili la radicalizare să utilizeze strategii și tehnici de gestionare a furiei pentru a-i ajuta în evitarea comportamentelor violente și distructive.

Ideea centrală a atelierului este că ajutându-i pe tineri să-și disipeze sau să-și controleze furia, îi ajută în prevenirea radicalizării și polarizării. Tehnicile descrise au fost inspirate de activitatea terapeuților și a consilierilor care predau și promovează gestionarea furiei.

3.4 Exerciții

Cele 13 exerciții propuse în cadrul atelierului *Gestionarea Furiei* abordează atât factorii de risc pentru comortament violent și anti-social, cât și factori protectivi.

Programul TTT prezintă două exerciții de gestionare a furiei. Primul este intitulat ‘Roata Emoțiilor’ și furnizează o modalitate ludică de familiarizare a practicienilor și tinerilor cu emoțiile și modul de exprimare al acestora. Ulterior, acesta poate fi folosit pentru a distinge între furie, suferință cronică și comportament dezadaptativ.

Cel de al doilea exercițiu, „Fă-ți un plan”, este menit să ajute la conținerea furiei prin învățarea modului în care aceasta poate fi controlată prin dezvoltarea în prealabil a unei strategii. În acest fel, sunt internalizate moduri constructive de gestionare a sentimentelor de furie înainte ca cineva să fie copleșit de etapa „de foc” a acesteia.

În funcție de timpul disponibil, pot fi derulate unul sau două astfel de exerciții.

4 Narațiuni & identitate

Cel de al patrulea atelier se concentrează în jurul a două concepte aflate în interacțiune, narațiunile și identitatea. Aceste concepte sunt centrale pentru perioada adolescenței, dar și pentru modul de coagulare a ideologiei extremiste.

4.1 Ce este?

Prin narațiuni înțelegem poveștile mai lungi sau mai scurte cu care creștem și pe care le auzim în mediul nostru. Aceste povești adesea conțin instrucțiuni implicite despre cum să ne comportăm într-un context dat, instrucțiuni care variază de la metanarațiuni culturale la povești personale; sunt hrănite de ziceri, imagini, feedback, reguli explicite sau implicite. Este de asemenea o modalitate prin care indivizii și grupurile dau sens evenimentelor și acțiunilor din propria viață.

Identitatea, sentimentul sinelui sunt definite drept construcția prin care devenim persoane unice și coerente în plan intern, în ciuda tuturor schimbărilor în relație cu ceilalți. Acest construct are o parte *internă*, formată din percepțiile de sine modelate prin toate narațiunile pe care le-am auzit pe parcursul dezvoltării noastre. Toată oamenii dispun de mai mult de o identitate, precu identitatea de părinte, partener, olandez, creștin etc. Identitățile pe care ceilalți oameni le proiectează asupra noastră formează identitatea noastră *externă*. Modul în care ceilalți ne percep este modelat de propriilor lor povești despre noi, atât ca indivizi, cât și ca membri ai unei comunități.

Așadar, toate aceste povești sunt integrate în identitatea noastră. În cuvinte simple, identitatea este formată prin narațiuni. Acelea pe care ni le spunem unii altora și acelea pe care ni le spunem nouă înșine pentru ne motiva alegerile, reacțiile, trecutul, prezentul și viitorul. Narațiunea personală a cuiva este construită și reconstruită de-a lungul vieții și este codată în și prin interacțiunile și practica socială.

În plus față de identitățile individuale, avem și identități colective. Acestea sunt modelate de metanarațiunile unei sub-culturi, a unui grup sau a unei națiuni. Conceptul de metanarațiune (Bamberg, 2004; Thorne & McLean, 2003) este corelat conceptului de “discurs dominant”. Pe măsură ce indivizii încep să construiască narațiuni personale de identitate care îi vor ancora în conetxul cognitiv și social în care se dezvoltă, aceștia se angajează în metanarațiuni ale identității. Tiparele culturale, valorile și ideologia metanarațiunii sunt adesea întreșute cu narațiunile personale (Polletta & Jasper, 2001).

4.2 Relația cu radicalizarea

Erikson (1968) precizează faptul că sarcina principală de dezvoltare a adolescenței este dezvoltarea propriei identități. Acest proces de dezvoltare presupune o interacțiune pe

www.armorproject.eu

termen lung între factorii individuali (predispozițiile individuale) și factorii de mediu. Narațiunile reprezintă o parte importantă a acestui mediu.

În sens neutru, narațiunile formează un ghid despre cum să acționăm într-un grup în care ne dezvoltăm și cu care interacționăm. În felul acesta, unele narațiuni sunt instructive. Altele ne capacitează și ne inspiră, dar sunt și narațiuni care exclud, dezumanizează, incită la ură și care sunt numite narațiuni toxice. Acestea din urmă au efecte negative asupra dezvoltării identității unei persoane și pot deveni un factor care fie atrage, fie împinge individul către radicalizare.

Identitățile conflictuale și problematice sunt des invocate ca factori care împing către radicalizare – vzi de exemplu Dalgaard-Nielsen (2008) care descrie căutarea identității, a unui sens al apartenenței, aspirația către valoare și scop personal printre factorii cauzali. Alte exemple de identități conflictuale și disfuncționale includ 'frustrarea individuală și insulta și victimizarea personală (McCauley & Moskalenko, 2011).

4.3 *Atelierul dedicat narașunilor și identității*

Atelierul este menit să îi ajute pe practicienii din prima linie să gestioneze narașunile toxice și să faciliteze dezvoltarea unei identități pozitive. Acesta furnizează un cadru, un scenariu și un set detaliat de exerciții și simulări care îi asistă pe participanți în înțelegerea rolului pe care narașunile îl joacă în formarea identității, modul în care pot fi identificate narașunile toxice sau disfuncționale și, nu în ultimul rând, modul în care narașunile le pot fi folosite pentru a pune în practică în activitatea profesională intervențiile psiho-educative.

Funcția unei terapii narative este triplă. În primul rând, ea permite identificarea narașunilor conflictuale sau disfuncționale despre sine și despre ceilalți e.g. de exemplu în relație cu orientarea sexuală, stereotipiile de gen, stereotipiile culturale, față de ceilalți etc. În al doilea rând, pentru a deconstrui relațiile negative de putere (cine are dreptul să povestească evenimentele, cine asignează semnificația etc.) și în al treilea rând, narașunile au rolul de a capacita individul care poate astfel să deconstruiască narașunile disfuncționale, să externalizeze problemele și să internalizeze alternative pozitive.

4.4 *Exerciții*

Atelierul *Narașuni și identitate* conține opt exerciții care, dacă sunt utilizate în convergență, pot ajuta practicienii din prima linie să folosească strategii și tehnici de terapie narativă pentru a-i ajuta pe tineri să se îndepărteze de la asumarea unor imagini negative despre sine și despre ceilalți. Oferă de asemenea soluții modalități pozitive și auto-exprimare și afirmare.

În cadrul TTT, sunt detaliate două exerciții reprezentative. Primul, „Identificarea problemei”, utilizează o prelegere a autorarei Chimamanda Adichie și este menit să stimuleze înțelegerea puterii pe care o au narașunile. Ea permite înțelegerea faptului că realitatea este subiectivă,

multiplă și fluidă și că poveștile pe care poate le asumăm despre oameni pot fi mult prea înguste.

Cel de al doilea exercițiu este intitulat 'Cine sunt eu'. Scopul lui este să permită participanților să își experimenteze propriile narațiuni și influențele care i-au modelat. În funcție de timpul disponibil, pot fi realizate unul sau mai multe exerciții.

5 Dezbatere și simulare

Următorul atelier vizează dezvoltarea abilității de a vă implica într-un dialog constructiv cu parteneri de dialog care împărtășesc valori și credințe diferite de ale dvs.

Definiție

Conform cu Cambridge Dictionary, *a dezbate* presupune ‘a discuta pe o temă într-un mod formal’. Dezbaterile pot lua diferite forme: fie ca o competiție de idei în care contracarați ideile adversarului dvs. fie ca o încercare de a înțelege perspectiva altcuiva. Scopul acestui atelier este de a prezenta modalități prin care puteți să înțelegeți perspective diferite de cele proprii.

5.1 *Relevanța pentru radicalizare*

Evoluțiile recente în planul comunicării și securității au adus în atenție nevoia de a gestiona polarizarea în rândul tinerilor. Conflictul la nivelul valorilor, interesele divergente și topicurile care produc disensiuni nu se pretează la răspunsuri simpliste. Bazate pe diferențele și disputele dintre indivizi și comunități, acestea pot crea sau consolida polarizare socială (Kerr & Huddleston, 2015). Procesul de radicalizare implică construirea și validarea unei percepții sociale, care încearcă să elimine orice diferență. Abilitatea de a dezbate în mod constructiv creează reziliență în fața polarizării și radicalizării și consolidează procesele democratice (Consiliul Europei, 2015).

5.2 *Dezbaterea Atelierului*

Predarea simulării și dezbaterii servește ajută la dezvoltarea cunoștințelor și abilităților pe baza modelului de instruire comportamentală cognitivă și modelului învățării prin activitate (*“learning by doing”*). Totodată, este o formă de intervenție psihoeducațională în care moderatorul dezbaterii acționează ca un antrenor pregătit să ofere strategii replicabile de exprimare pozitivă de sine și comunicare orientată spre obiective, încurajând totodată toleranța și evaluarea cu deschidere a opiniilor adverse ale altor persoane.

Deși jocurile de dezbateri și simulare au fost utilizate pe scară largă în contexte academice, inclusiv ca instrumente de învățare, atelierul diferă de un training obișnuit pe tema dezbaterii. Neavând ca scop transmiterea de cunoștințe și formarea de abilități necesare pentru a fi parte a unei dezbateri, atelierul își propune să ajute participanții în a înțelege scopul, structura și contextul în care aceste tehnici pot fi folosite, precum și constrângerile metodologice și limitele. Formatorul are doar rolul de moderator al discuțiilor și va valorifica cunoștințele din *Gestionarea Furiei și Rezolvarea Conflictelor* pentru a gestiona orice discuție neconstructivă contradictorie care ar putea apărea.

5.3 Exerciții

Diferența esențială dintre dezbateri și dialog este că dialogul adevărat este colaborativ. Participanții lucrează împreună la o înțelegere împărtășită, identificând ideile puternice și valoroase în luările de poziție ale celorlalți. Exercițiile sunt orientate pentru a instrui participanții să asculte să înțeleagă fără să răspundă; să recunoască și să accepte diferite puncte de vedere, fiind în același timp prietenoși, politicoși și etici față de perspectiva opusă și să pună întrebări corecte și pertinente la ceea ce pare a fi declarat drept „adevăr”.

În TTT, un exercițiu numit „Adevărat sau Fals” este folosit pentru a demonstra o modalitate de a practica gândirea laterală, vocalizarea unei opinii și ascultarea. Atelierul *Dezbateri și Simulare* oferă un total de paisprezece exerciții la alegere.

6 Soluționarea Conflictelor

6.1 Ce este?

Conflictul este o componentă normală a relațiilor interumane, dar nu trebuie neapărat privit ca fiind un aspect negativ. Când este gestionat în mod constructiv, conflictul poate aduce rezultate pozitive într-o relație, indiferent de tipul acesteia. Modul în care este gestionat conflictul determină dacă este constructiv sau distructiv (Deutsch & Coleman, 2000).

Soluționarea conflictelor se referă la „stilul de comportament utilizat pentru a soluționa conflictul dintre indivizii care interacționează într-o varietate de contexte” (Wilson, 1994). A învăța să soluționezi conflictele folosind metode constructive este esențial în adolescență, deoarece contribuie la dezvoltarea emoțională sănătoasă a adolescenților.

6.2 Relația cu radicalizarea

Așa cum a fost afirmat anterior (par. 2.2), furia (ca emoție) reprezintă unul dintre cei mai citați factori declanșatori ai procesului de radicalizare (Stout 2002), alături de lipsa stimei de sine (Borum & Fein, 2017) și frustrarea individuală și insulta, se poate considera că soluționarea conflictelor reprezintă o abilitate care, dacă este corect interiorizată și aplicată în viața de zi cu zi, nu poate decât să consolideze setul de factori de protecție și reziliența la radicalizare și extremism violent.

Atunci când adolescenții rezolvă conflictele în mod constructiv, interacționează cu ceilalți într-o manieră pozitivă, sunt deschiși să accepte diferențele dintre oameni, au încredere în cine sunt, ce gândesc și ce cred, de ce fac anumite alegeri, și sunt capabili să pună întrebări suplimentare pentru a îmbunătăți această înțelegere, aceștia sunt mai susceptibili să reziste la mesajele înșelătoare și să facă alegeri informate și sigure.

6.3 Atelierul de lucru Soluționarea conflictelor

Atelierul de lucru este dedicat tehnicilor de soluționare a conflictelor care pot fi utilizate de către practicienii din prima linie pentru a-i ajuta pe copii și tineri, care sunt adesea influențați de interacțiunile tensionate cu membrii familiei și colegi, să își consolideze capacitatea de reziliență la polarizare socială și radicalizare.

Soluționarea conflictelor reprezintă o formă de intervenție psihoeducativă prin care profesorul, consilierul sau orice persoană care prezintă o formă de influență și autoritate legitimă asupra/în fața grupului țintă poate sfătui, promova și ajuta participanții în internalizarea abilităților necesare pentru soluționarea pozitivă a conflictelor și a situațiilor

tensionate. Exemple ale acestor abilități sunt asertivitatea, empatia cognitivă, capacitatea de ascultare și conștientizarea emoțiilor.

6.4 Exerciții

În cadrul programului de formare TTT sunt prezentate două exerciții dedicate tehnicilor de soluționare a conflictelor. Un exercițiu de tip *icebreaker* pentru a realiza o primă evaluare a convingerilor și cunoștințelor participanților cu privire la conflict și practicile de soluționare a acestuia, un exercițiu care poate de asemenea crea premisele pentru conștientizarea modului în care participanții gestionează conflictele.

Cel de-al doilea exercițiu se numește „Orice funcționează” și oferă fiecărui participant o modalitate excelentă de a se implica într-un mini conflict cu un alt membru al echipei într-un spațiu sigur, care nu reprezintă o amenințare pentru niciunul dintre cei implicați. Scopul acestui conflict este de-a determina pe participanți să facă diferența între dezbatere și dialog.

Atelierul de lucru *Soluționarea conflictelor* include alte unsprezece exerciții care pot fi adaptate în funcție de componența grupului țintă.

7 Răspuns Proporțional al Autorităților Statale

7.1 Ce este?

Participanții vor încerca să identifice cea mai bună definiție a acțiunii proporționale. Una dintre definițiile proporționalității în acest context este reprezentată de „punerea în balanță a prejudiciilor și bunurilor care pot fi realizate/obținute și alegerea acelor mijloace care produc mai puține efecte negative în comparație cu rezultatele bune obținute”.

7.2 Relația cu radicalizarea

Deși un răspuns prompt și semnificativ al statului este necesar pentru combaterea fenomenului radicalizării, acțiunea violentă sau întâmplătoare poate avea ca efect mai degrabă accentuarea procesului de radicalizare, în special în cazul tinerilor. Mai multe studii (Borum 2011; Campelo et al 2018; Sloodman and Tille 2006) au arătat că percepția nedreptății reprezintă unul dintre cei mai puternici factori care conduc la radicalizare.

Construirea și implementarea unui răspuns proporțional la amenințările de securitate la nivel național poate deveni o competență esențială în „trusa de instrumente” a decidenților politici și practicienilor care gestionează amenințările cauzate de extremismul violent și de radicalizare care conduce la terorism.

7.3 Atelierul de lucru Răspuns proporțional al autorităților statale

---

Deși acest atelier de lucru poate fi adaptat pentru activitățile desfășurate cu adolescenți/tineri (mai în vârstă), pentru a-i informa cu privire la dilemele procesului de aplicare a legii și ale altor actori statali, acest atelier de lucru este de asemenea interesant pentru reprezentanții instituțiilor care afectează modul în care statul răspunde la incidente cauzate de fenomenul radical sau extremismul violent.

Atelierul de lucru constă dintr-o serie de exerciții de tip joc de rol bazate pe cazuri ale Curții Europene a Drepturilor Omului. Participanții vor fi împărțiți pe echipe și vor avea ca sarcină elaborarea unor argumente care să susțină sau să se opună ipotezei conform autoritățile statale au acționat în mod proporțional sau disproporțional, într-un anumit context. În acest fel, participanții vor reuși să dezvolte idei proprii cu privire la proporționalitatea răspunsurilor.

Mai mult, abilitățile de soluționare a problemelor, de gândire critică și susținere a unui discurs în public vor fi dezvoltate prin exercițiile pe care participanții le vor parcurge. Prin analiza critică a unei situații, dezvoltarea argumentelor și extragerea dovezilor relevante în sprijinul

unei sau altei viziuni, participanții își vor dezvolta atât competențele de gândire cât și de lectură critică, precum și abilitatea de a lucra în echipe.

7.4 Exercises

Acest atelier de lucru include doisprezece scenarii, inspirate din cazuri reale, în care statul a acționat pentru a combate fenomenul radical. Participanților li se va cere să dezbătă dacă aceste acțiuni au fost sau nu proporționale și să ofere argumente pentru punctele lor de vedere.

8 Evaluare

Există o nevoie tot mai mare de programe bazate pe dovezi pentru a preveni și contracara radicalizarea și extremismul violent. Dar eforturile evaluative întâmpină mai multe provocări.

În primul rând, evaluarea trebuie să facă față provocărilor conceptuale, deoarece lipsa unui cadru teoretic acceptat unanim, însoțit de absența definițiilor comune conduc la lipsa unor indicatori clari de măsurare a impactului programelor de prevenire.

În al doilea rând, în timpul procesului de evaluare apar probleme practice. De exemplu, dificultatea în colectarea datelor fiabile și relevante, intangibilitatea multor rezultate și așa cum este descris în paragraful 11.1 varietatea contextelor programelor.

Așadar, intervențiile preventive au loc în contexte complexe și dinamice și sunt constituite din mai multe componente, ceea ce face dificilă elaborarea unei metodologii de evaluare care să poată stabili o relația cauzală directă între o anumită activitate și rezultatele măsurate prin procesul de evaluare.

Prin urmare, este esențial să se elaboreze o metodologie de evaluare adecvată, care să poată obține cele mai relevante și comprehensive rezultate pentru îmbunătățirea unui program, precum și cunoștințe generale despre ceea ce este eficient în acest domeniu. În baza contribuțiilor oferite de practicieni și reprezentanți ai mediului academic, proiectul ARMOUR a creat o metodologie care poate fi utilă pentru îmbunătățirea atelierelor de lucru prezentate, precum și a programului de formare *Train the Trainers* (vezi anexa 5).

9 E-learning și materiale de lucru

Pentru a susține acest program de formate de tip *Train the trainer*, precum și atelierele de lucru care îl însoțesc, proiectul pune la dispoziția participanților opțiunea de urmare a programului în format online, pe platforma de e-learning www.traininghermes.eu. Conținutul existent pe această platformă se concentrează asupra conceptului de radicalizare, perspectivei de acțiune a practicienilor din prima linie, evaluării, proiectului ARMOuR și asupra celor mai bune practici identificate.

Materialele de lucru utilizate în cadrul programului de formare TTT sunt disponibile la firstlinepractitioners.com, unde practicienii care lucrează cu copiii pot accesa o colecție de proiecte și instrumente relevante, pentru inspirație și sprijin în acțiunile lor.

12. Surse

Bamberg, M. (2004). Considering Counter Narratives. Narrating, resisting, making sense. *Studies in narrative*. Vol. 4. Philadelphia, PA: John Benjamins, 351–371.

Baumrind, D. (1991). Effective parenting during the early adolescent transition . In P. A Cowan & M. Heatherington (Eds.), *Family Transitions . Advances in Family Research* (pp. 111-163) . Hillsdale, NJ: Earlbaum .

Borum, R. (2017). The etiology of Radicalization. In: G. LaFree & J. Freilich (Eds.), *The Handbook of the Criminology of Terrorism*. (pp. 17-32). Chicester, England: Wiley & Sons.

Campelo, N., Oppetit, A., Neau, F., Cohen, D., & Bronsard, G. (2018). Who are the European youths willing to engage in radicalisation? A multidisciplinary review of their psychological and social profiles. *European Psychiatry*, 52, 1-14.

Chassman, A. (2016). Islamic State, identity, and the global jihadist movement: How is Islamic State successful at recruiting “ordinary” people? *Journal for Deradicalization*, 9, 205-259.

Council of Europe. (2015). *Teaching controversial issues - Training Pack for Teachers*. Council of Europe.

Dalgaard-Nielsen, A. (2008). *Studying violent radicalization in Europe II: The potential contribution of socio-psychological and psychological approaches*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

Dawson, L. (2017). Sketch of a Social Ecology Model for Explaining Homegrown Terrorist Radicalisation. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism.

Deutsch, M. and Coleman, P. (eds.). *The handbook of conflict resolution: Theory and practice*. San Francisco: Jossey-Bass, 2000.

Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York, NY: Norton.

European Commission (2020). *Prevention of Radicalisation*. Retrieved 27 May 2020 from https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/radicalisation_en

Kerr, D., & Huddleston, E. (2015). *Teaching controversial issues: Training pack for teachers*. Strasbourg, France: Council of Europe.

Kram, K. E. (1985). *Mentoring at work: Developmental relationships in organizational life*. Glenview, IL: Scott Foresman.

Kruglanski, A. W., Gelfand, M. J., Belanger, J. J., Sheveland, A., Hetiarachichi, M., & Gunaratna, R. (2014). The psychology of radicalization and deradicalization: How significance quest impacts violent extremism. *Advances in Political Psychology*, 1, 69–93.

Lopez, M. A., & Pasic, L. (2018). *Youth work against violent radicalisation - theory, concepts and primary prevention in practice*. Council of Europe.

McCauley, C. R., & Moskaleiko, S. (2011). *Friction: How radicalization happens to them and us*. New York, NY: Oxford University Press.

Moghaddam, F. (2005). The Staircase to Terrorism. A Psychological Exploration. *American Psychologist*, 60:2, 161–169 DOI: 10.1037/0003-066X.60.2.161

Polletta, F., and Jasper, J. (2001). Collective Identity and Social Movements. *Annual Review of Sociology*, Vol. 27, pp. 283-305.

Ranstorp, M. (2018). *The Root Causes of Violent Extremism*. Retrieved 9 April 2019 from https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_root-causes_jan2016_en.pdf

Ris, L. and Ernstofer, A. 2017. *Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism*. Peacebuilding Evaluation Consortium.

Silverman, T. (2017). U.K. foreign fighters to Syria and Iraq: The need for a real community engagement approach. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(12), 1091-1107.

Slootman, M. and Tillie, J. (2006). *Processes of Radicalization: Why Some Amsterdam Muslims Become Radicals*. Report Prepared for the Institute for Migration and Ethnic Studies.

Stout, C. (2002). *The Psychology of Terrorism: Volume III, Theoretical Understandings and Perspectives*. Westport, CT: Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.

Thorne, A., & McLean, K. C. (2003). Telling traumatic events in adolescence: A study of master narrative positioning. In R. Fivush & C. Haden (Eds.), *Connecting culture and memory: The development of an autobiographical self* (pp. 169-185). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Vergani, M., Iqbal, M., Ilbahar, E. & Barton, G. (2018). The Three Ps of Radicalization: Push, Pull and Personal. A Systematic Scoping Review of the Scientific Evidence about

www.armorproject.eu

This project was funded by the European Union's Internal Security Fund — Police, under Grant Agreement No. 823683.

Radicalization Into Violent Extremism. *Studies in Conflict & Terrorism*, DOI: 10.1080/1057610X.2018.1505686

Wilson, C. &. (1994). Police and public interactions: The impact of conflict resolution tactics. *Journal of Applied Psychology*, 159-175.

Zannoni, M., van der Varst, L. P., Bervoets, E. J. A., Wensveen, M., van Bolhuis, V. J., & van der Torre, E. J. (2008). *De rol van de eerstelijns werkers bij het tegengaan van polarisatie en radicalisering. Van 'ogen en oren' naar 'het hart' van de aanpak* (The role of first line workers in countering polarization and radicalization. From 'eyes and ears' to the heart of the approach'). The Hague: COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement.

Anexa 1 Structura sesiunilor Train the Trainer

Ziua 1	Ziua 2	Ziua 3
<p>Introducere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Participanți • Explicații referitoare la TTT • Explicații referitoare la metodologie • Importanța procesului de evaluare 	<p>Recapitulare ziua 1</p>	<p>Recapitulare ziua 2</p>
<p>Structura atelierelor de lucru</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și furie (3) • Conceptul de furie • Exemple exerciții - managementul furiei 	<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și soluționarea conflictului (6) • Conceptul de soluționare a conflictului • Exemple exerciții - soluționarea conflictului
<p>Conceptul general de radicalizare</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și <i>coaching</i> și <i>parenting</i> (1) • Conceptul de <i>coaching</i> • Exemple exerciții - <i>coaching</i> și <i>parenting</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și narațiuni și identitate (4) • Conceptul de narațiuni și identitate • Exemple exerciții - terapie narativă 	<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și răspuns al autorităților statale (7) • Conceptul de răspuns proporțional al autorităților statale • Exemple exerciții - răspuns proporțional

<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și gândire critică (2) • Conceptul de gândire critică • Exemple exerciții - gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre radicalizare și aptitudini de dezbateră (5) • Conceptul de dezbateră • Exemple exerciții - dezbateră și simulare	Link-uri către pagini web relevante
Chestionar T2 ziua 1 și concluzii	Chestionar T2 ziua 2 și concluzii	Chestionar T2 și concluzii

NB Acestea sunt elemente de bază pentru programul de formare de trei zile. Unele părți sunt obligatorii, precum introducerea și chestionarele, altele pot fi omise. În desfășurarea inițială a programului de formare TTT în limitele impuse de proiect, este necesar ca toate subiectele să fie menționate și explicate pe scurt, chiar dacă sunteți de părere că publicul țintă către care vă adresați nu ar fi interesat de exercițiile legate de acest subiect. În cascadă, formatorii pot decide singuri ce subiecte vor include în procesul de formare.

Alegere liberă

- Din motive practice, programul de formare poate fi scurtat și/sau distribuit pe mai multe zile.
- În funcție de lungimea exercițiilor și capitolele alese, subiectele pot fi împărțite diferit pe parcursul zilelor.
- În funcție de public, formatorii pot alege ce exerciții să folosească în locul celor sugerate.
- Pot fi alese mai multe sau mai puține exemple ale unui anumit subiect.

În ceea ce privește distribuția sondajelor în versiunea online, este de așteptat ca majoritatea participanților să fie mai puțin dispuși să le completeze. Așadar, va fi necesară o atenție suplimentară pentru a sublinia importanța acestora.

Anexa 2 Program estimativ Ziua 1

Nr	Capitole	Subiect	Timp alocat
1.	Introducere	Deschidere (cafea/ceai)	15 min
2.		Introducerea participanților	10 min
3.		Conținutul programului	2 min
4.		Radicalizare (incl. două clipuri și exerciții)	15 min
5.		7 ateliere de lucru	2 min
6.		Competențe cheie	2 min
7.		Organizarea atelierelor de lucru	1 min
		<i>Timp total estimat introducere</i>	<i>45-50 min</i>
8.	Radicalizare	Definirea radicalizării	2 min
9.		Activism-extremism-terorism (incl. scurt exercițiu)	4 min
10.		Ideologii	1 min
11.		Tipologiile persoanelor radicalizate	1 min
12.		Etape - Moghaddam	3 min
13.		Etape - Feddes	1 min
14.		Semne posibile (incl clip video)	6 min
15.		Factori cauzali	1 min
16.		Modelul factorului declanșator	3 min
17.		Factori determinanți	2 min
18.		Niveluri factori cauzali	1 min
		<i>Timp total estimat radicalizare</i>	<i>25-30 min</i>
	Pauză (sugestie)		15 min
19.	Coaching și parenting	Decrie un bun părinte/consilier/mentor	10-15 min
20.		Dezvoltarea copilului	2 min
21.		Relația cu factorii declanșatori ai radicalizării	1 min
22.		Obiective părinți/consilieri	1 min
23.		Conținut atelier de lucru <i>Coaching și Parenting</i>	2 min

24.		Exercițiu „Construiește-ți propriul model”	60 min
25.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
		<i>Timp total estimat Coaching Parenting</i>	<i>80-85 min</i>
	Prânz	Pentru a mânca + schimb de experiență și <i>networking</i>	60 min
26.	Gândire Critică	Ce este gândirea critică (incl clip video + scurt exercițiu)	10 min
27.		Conținut atelier de lucru Gândire critică	2 min
28.		Exercițiul „Încearcă o propoziție”	30 min
29.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
	Pauză (sugestie)		15 min
30.		Exercițiu „Cele șase întrebări”	45 min
31.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
		<i>Timp total estimat Gândire critică (cu excepția pauzei)</i>	<i>90 min</i>
32.	Feedback	Chestionar T2 ziua 1	10 min
33.		Întrebare pentru sesiunea următoare	1 min
34.		Prezentare John Cleese on extremism	3 min
35.		Mulțumiri	0 min
		<i>Timp total estimat Feedback</i>	<i>15-20 min</i>
		<i>Total durată estimată a atelierului de lucru</i>	<i>345-365 min</i>

Aceasta este o estimare a timpului pe care îl puteți acorda fiecărui slide inclus în prezentarea Power Point. În funcție de numărul de participanți și de nivelul lor de pregătire pe acest subiect, timpul alocat fiecărui item poate varia. Din motive practice, puteți alege să scurtați programul prin excluderea unora dintre exerciții. Programul poate fi distribuit și pe mai multe zile.

Anexa 3 Program estimativ Ziua 2

Nr	Capitole	Subiecte	Timp alocat
1.	Introducere	Deschidere (Cafea/ceai)	15 min
2.		Recapitulare sesiunea 1	10-15 min
3.		Verificarea răspunsurilor la întrebare	2 min
4.		Modelul factorului declanșator	1 min
5.		Conținutul programului sesiunea 2	2 min
6.		Ice breaker	15-20 min
		<i>Timp total estimat introducere</i>	<i>45-55 min</i>
7.	Furie	Clip video legătura furie - radicalizare	4 min
8.		Furia alimentează radicalizarea	2 min
9.		Furia ca emoție secundară	1 min
10.		Caracteristicile furiei	1 min
11.		Conținut atelier de lucru Managementul Furiei	2 min
12.		Exercițiu „Roata emoțiilor-indicații”	20-30 min
13.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
14.		Exercițiu „Fă-ți un plan”	20-25 min
15.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
		<i>Timp total estimat Furie</i>	<i>50-65 min</i>
	Pauză (sugestie)		15 min
16.	Narațiuni	Modelul factorului declanșator în relație cu narațiunile	1 min
17.		Identitate	2 min
18.		Ce este o narațiune?	1 min
19.		Narațiuni, identitate și cultură	1 min
20.		Exercițiu „Identifică problema” (Chimimanda Adichie)	30 min
21.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min

22.		Efectul pozitiv al narațiunilor	1 min
23.		Efectul negativ al narațiunilor	1 min
24.		Narațiuni toxice	2 min
25.		Narațiuni instructive, cu potențial de excludere	1 min
26.		Conținut atelier de lucru Narațiuni și Identitate	2 min
		<i>Timp total estimat Narațiuni</i>	<i>45-50 min</i>
	Prânz	Pentru a mânca + schimb de experiență și <i>networking</i>	60 min
27.	<i>Narațiuni continuare</i>	Exercițiu „Cine sunt eu”?	45-60 min
28.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
29.	Dezbatere și Simulare	Construirea rezilienței prin învățarea modului de dezbatere constructivă	2 min
30.		Conținut atelier de lucru Dezbatere și simulare	2 min
31.		Terenul de mijloc - Îndrăznește să fii gri	2 min
32.		Exercițiu „Adevărat sau Fals?”	15-45 min
33.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
		<i>Timp total estimat Dezbatere și simulare (cu excepția pauzei)</i>	<i>25-55 min</i>
34.	Feedback	Chestionar T2 ziua 2	10 min
35.		Întrebare pentru sesiunea următoare	1 min
36.		Mulțumiri	0 min
		<i>Timp total estimat Feedback</i>	<i>10-15 min</i>
		<i>Total durată estimată a atelierului de lucru</i>	<i>300-370 min</i>

Aceasta este o estimare a timpului pe care îl puteți acorda fiecărui slide inclus în prezentarea Power Point. În funcție de numărul de participanți și de nivelul lor de pregătire pe acest subiect, timpul alocat fiecărui item poate varia. Din motive practice, puteți alege să scurtați programul prin excluderea unora dintre exerciții. Programul poate fi distribuit și pe mai multe zile.

Anexa 4 Program estimativ Ziua 3

Nr	Blocks	Topic	Time
1.	Introduction	Deschidere (Cafea/ceai)	15 min
2.		Recapitulare sesiunea 2	10-15 min
3.		Verificarea răspunsurilor la întrebare	2 min
4.		Conținut program sesiunea 3	2 min
5.		Modelul factorului declanșator	1 min
6.		Ice breaker	15-20 min
		<i>Timp total estimat Introducere</i>	<i>45-55 min</i>
7.	Soluționarea conflictului	Conflict și radicalizare	4 min
8.		Abilități de management al conflictului	2 min
9.		Conținut atelier de lucru Managementul conflictului	2 min
10.		Exercițiul "Orice funcționează" etapa 1	10 min
11.		Exercițiul "Orice funcționează" etapa 2	10 min
12.		Exercițiul "Orice funcționează" etapa 3	10-15 min
13.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
		<i>Timp total estimat Soluționarea conflictului</i>	<i>40-45 min</i>
	Pauză (sugestie)		15 min
14.	Răspuns statal	Modelul factorului declanșator și relația cu răspunsul statal	1 min
15.		Factori declanșatori radicalizare	2 min
16.		Efecte ale răspunsului statal	1 min
17.		Conținut atelier de lucru Răspuns proporțional al autorităților statale	1 min
18.		Exercițiu „Înțelesul unui răspuns proporțional”	10 min
19.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min
20.		Exercițiul 1 „A fost acesta un răspuns proporțional?”	30-45 min
21.		Referire la manualul formatorului, specific atelierului de lucru	1 min

		<i>Timp total estimat Răspuns statal</i>	<i>45-60 min</i>
	Prânz	Pentru a mânca + schimb de experiență și <i>networking</i>	60 min
22.	<i>Răspuns statal (continuare)</i>	Exercițiul 2 „A fost acesta un răspuns proporțional?”	30-45 min
		<i>Timp total estimat exercițiul 2 Răspuns statal</i>	<i>30-45 min</i>
23.	Cele mai bune practici		10 – 15 min
		<i>Timp total estimat Cele mai bune practici</i>	<i>10 min</i>
24.	Feedback	Chestionar T2 ziua 3	15 min
25.		Feedback general	5 min
26.		Mulțumiri	0 min
		<i>Timp total estimat Feedback</i>	<i>20 min</i>
		<i>Total durată estimată a atelierului de lucru</i>	<i>245-280 min</i>

Aceasta este o estimare a timpului pe care îl puteți acorda fiecărui slide inclus în prezentarea Power Point. În funcție de numărul de participanți și de nivelul lor de pregătire pe acest subiect, timpul alocat fiecărui item poate varia. Din motive practice, puteți alege să scurtați programul prin excluderea unora dintre exerciții. Programul poate fi distribuit și pe mai multe zile.